

גלוי לעין כל, ולא ניכר בהשגחה המיוחדת ממרום, אז נקראת ההנהגה בשם „הוא“, וכשמרגישים ההשגחה פרטיות וההנהגה הוא גלוי לעין כל, אז נקראת ההנהגה בשם „אני“, שניכר ה„אני“ המנהיג את הצריחה ומכוה את הכל, ואמרו לדיקים כי בעל ההגדה במאמר הזה נחזיון לרמז על אלו צ' הנהגות, כי בעת שיאזו בני ממזרים ה' ניכר לעין כל ה„אני“ המכוה את כל הצריחה, וכדכ' (שמות יא' ד') כה אמר ה' כחזות הלילה אני יוצא בתוך מזרים, ותרגס אונקלם אנא מתגלי צנו מזרים, שיהי התגלות השכינה בתוך מזרים, ואולי יש לפרש הכתוב שה„אני“ ילא מכל הלבזשים, כי בעבורי ה„אני“ הוא בהסתה, ואינו ניכר ה„אני“ המכוה את הכל בתוך הטבע, ובעת מכת זכורות ילא ה„אני“ מכל הלבזשים, והי' ניכר לעין כולם איך שהקצ"ה מכוה את הכל, והי' ניכר לעין כל ההנהגה הגלוי, וההשגחה המיוחדת על עם ישראל, וח"ו שלא יעלה על דעת האדם ששתי רשויות יש כאן, וההנהגה הזאת הוא אחרת מההנהגה שהי' כשהיו צגלות, על זה נאמר אני ה' אני הוא ולא אחר, שהנהגה של „הוא“ הוא אוחו ההנהגה של „אני“ ולא אחר.

כתיב (דברים לב, לע) ראו עתה כי אני אני הוא וגו', והמפרשים עמדו על כפל הלשון אני, ופירשו כי כפל המלה הוא להוציא מלב הכופרים האומרים שתי רשויות יש כאן, אחד על הטוב ואחד על הרע, אלא אומר הכתוב אני מושל על הטוב אני מושל על הרע, וכדמסיים סיפא דקרא אני אמית ואחרי, (עי' כלי יקר שם), ויש לומר שציאור הכתוב הוא כניל וכונתו כי זה ה„אני“ שהוא ההנהגה הגלוי, אני הוא, אוחו הנהגה הוא אחד עם ההנהגה של „הוא“, ההנהגה של הסתר.

שקנו בדילוג בימי הפסח, ודבר זה נוהג בכל אדם אשר יש לו זמן אשר מן השמים פותחין לו שהי' ביכולתו להגצי את עלמו מדרכיו, והטיקר הוא לכל לשמוע לעצת הילר, שצריכין לילך בהדרגה, כי אז מוטל עליו להגצי את עלמו דרך דילוג, ולגלל את ההארה ממרום ובמיוחד צליל התקדש חג, שאז חוזרים אותן ההארות שירדו בעת יל"מ, ונותן הכח בכל איש ישראל להגצי את עלמו, ומן השמים מושכין את האדם, אבל על האדם מוטל להיות אחריו גרובה, לדג על ההרים, ולהיות נמשך אחרי ההארות הגדולים היורדים אז.

ובמצות מרור מרומז ג"כ עוד ענין, כי בעת אשר האדם הוא מדושן בעונג הוא נעשה מאוד מגושם, ובעת אשר צא התגלות השכינה קשה לו להגצי את עלמו מכל הענוגי עובדי ול להיות נמשך אחר השכינה, וקשה לו מאוד ה„אחריו גרובה“, אבל בעת אשר אדם הוא מדוכה ביסורים אז צרע שצא התגלות ממרום, ביכולתו להגצי את עלמו אף ממ"ט שערי טומאה להיות נמשך אחר השכינה, וזו קלת ציאור להבין מה שאמרו חז"ל יסורים ממרקין, כי מצטל מהאדם הרגש הגוף, ואז ביכולתו להגצי את עלמו, אבל אם הוא נאצד בתוך הענוגי עובדי ואינו מרגיש כלל הגלות, אז כשצא ההתגלות השכינה קשה לו להגצי את עלמו, ולכן רק ע"י המרור, המרירות של הגלות, הי' ביכולתם להגצי את עלמם כרגע, שהוא הבחינה של מלה, וזהו ג"כ הענין שכורכין מלה ומרור ביחד, כי רק ע"י המרור נוכל לצוא להבחינה של מלה, אלא שעכשיו יכולין ללאח היסורין של גלות והמרירות בהמצאה של מרור וע"י יצועל העונג של עניני הגוף, ויכא ביכולתו להיות נמשך אחר השכינה.

ג) אני ה' — אני הוא ולא אחר, ידוע כי „הוא“ מורה על הסתר פנים, כשאין ההנהגה

וביותר יש להבין הדברים על פי מה שכבר הבאנו, כי בעת שבניי הם צגלות אינם מצויים כי גם בחוך הגלות יש גלוי שכינה, וכמו שאמרו גלו לצבל שכינה עמהם ואינם מרגישים כי כל גלות הוא לעוצתם, והכל בהשגחה פרטיות מלמעלה, וכדכ' ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, שכשיבוא זמנים של הסתר, ביום ההוא, יהי הסתרת פנים, אבל לריכוס לדעת שבחוך ההסתר פנים עמום האנכי, רק שבעת הגלות אין הכל מרגישים זאת, וזה הכונה הסתר אסתיר – הסתר בחוך הסתר, שלא יצינו שיש כאן איזה התגלות בסתר. אבל בעת הגאולה אנו רואים כי כל הגלות הוא לעוצת כלל ישראל והוא אחד עם הגאולה, כי צלי גלות לא שייך גאולה כלל, כי הגלות הוא הכנה להגאולה וככור הברזל, ואז בעת הגאולה מצויים גם הנהגה של הגלות ורואים כי הוא אחד עם ההנהגה של גאולה, וזה שאמר אני הוא ולא אחר, שהנהגה של גאולה, הגרמז צמלת אני, הוא אחד עם ההנהגה של גלות, הגרמז צמלת הוא, ואת זה הבינו בעת שיצאו ממצרים. ולכן אומר השפ"א (לפסח תרנ"ג ד"ה הלל) ה' הכל כורך מזה ומרוק, והא להודיע כי המרירות של הגלות אינו דבר נפרד מהגאולה הגרמז בהמלה, והגלות והגאולה הוא סדר אחד.

(ד) רש"י מביא דברי חז"ל (שמות יב' ו') מפני מה הקדים לקיחתו לשחיטתו ארבעה ימים מה שלא לזה כן בפסח דורות, ה' ר' מחי' בן חרש אומר הרי הוא אומר ואעבור עליך ואראך והנה עתך עת דודים הגיעה שזועה שנשבעתי לאצרכם שאגאל את בניו, ולא היו צידם מלאת להתעסק בהם כדי שיגאלו שנאמר ואת ערום וערי' ונתן להם שתי מלאת דם פסח ודם מילה שאלו באותו הלילה שנא' מתבוססת בדמוך וכו',

עיי"ש. הרמב"ם צפירוש המשניות לאבות (פ"ב מ"א) מבאר כי אף שאין אנו יודעין מתן שכרן של מלות, מהעונש של המלוא יכולין לדעת השכר של המלוא, וכלשונו שם "שכל מלוא עשה שחמלא אותה שיתחייב העובר עליה עונש גדול דע שבעשייתה ג"כ שכר גדול וכו', והוא ענין אמרו והיו מחשב הפסד מלוא כנגד שכרה", וכיון שכן, אם אנו רואים שעל מלוא פסח ומילה חייבים כרת על ציטולם, וכמו שמבאר ברמב"ן שענין של כרת הוא שנכרת ממקור החיות, כי אף שעדיין הוא חי, אבל מחיות מהמקור הוא נכרת, זה לסימן שהמלות האלו מציאים האדם לידי דביקות הכי גדול בהקצ"ה, שאם על ציטולה נכרת מדביקות בהש"ת, אז קיום המלות האלו מקשרים את האדם להבורא. ולכן בעת שיצאו ממצרים ניתן להם צ' המלות האלו, כי על ידם יהי להם הדביקות בהש"ת.

שתי המלות האלו, הם התקשרות בני ישראל עם הקצ"ה, פסח הוא התקשרות הנשמה, ומילה הוא התקשרות הגוף. פסח הוא ענין חיות הנשמה, וכמו שביארנו מכבר כי פסח הוא ענין גאולת הדיבור של כלל ישראל, וכמו שאיתא בספרים פסח – פה סת, שבמצרים ה' הדיבור צגלות, וביציאתם נגאל הדיבור של כלל ישראל, וכח הדיבור הוא כח הנשמה, וכמו שכ' ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חי, ובתרגום מפרש לרוח ממללא, כי כח הדיבור הוא מלד הנשמת חיים שיש באדם, ובעת שנגאלו ממצרים ה' גאולת הדיבור, וזה ה' ענין הקרבן פסח, התקשרות כח הנשמה להקצ"ה. ומילה ה' התקשרות הגוף, כי זהו ענין של צרית, ענין של התקשרות, וצמילה נעשה התקשרות הגוף של ישראל להקצ"ה, וע"י פסח ומילה ה' התקשרות

מפרש הרמב"ן כי הענין של קרבנות הוא התקרבות להשי"ת, וציאור דברי הרמב"ם הוא, כי אין המדובר כאן מע"ז ממש, רק כשהרגיש אדם הראשון הרגש של "אני", והרגיש התרחקות מהבורא עולם שהוא דבר נפרד, הקריב קרבן, לקרב עצמו להשי"ת ולבטל הנדוד של הרגשת ה"אני", כי מה שמרגיש קצת ה"אני" הוא ג"כ גדר של ע"ז. וכמו שאמרו חז"ל שבמסכת ע"ז של אברהם אבינו הי' ד' מאות פרקי, שציאר כל מיני ע"ז שיש בעולם, וכל הרחקה מדזיקות בהשי"ת והרגשת העלמיות נכלל בשם עבודה זרה, ומטעם זה הקריב אברה"ם קרבן כשהרגיש עצמו לדבר נפרד, לקרב עצמו להשי"ת. ודברי הרמב"ם מכוונים עם דברי הרמב"ן, שקרבן יסודו התקרבות להשי"ת, ולבטל כל הרגש של עבודה זרה והתרחקות מהשי"ת, וקרבן פסח הוא קרבן מיוחד, שהוא הביטול של ע"ז, שמביא את האדם לדזיקות בהשי"ת, וכמו שאמרו שהאוכל קרבן פסח כאוכל אתכא דמלאכא, ומרחק את האדם מכל נדוד של עבודה זרה.

כתיב (שמות יב' ג') דברו אל בני ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש שם לביט וגו', וכשנמשח אמר הלווי לכלל ישראל כתיב, משכו וקחו לכם לאן, ואמרו חז"ל משכו ידיכם מע"ז וקחו לכם לאן של מלוא, כי איתא בספרים בשם הזוה"ק שכל החורה כולה יש בה צחינה של שמור וזכור, שמור הוא ענין השלילי שבמל"ע, וזכור הוא ענין החיובי שיש בהמלוא, ודברות ראשונות כתיב רק זכור, שהשי"ת אמר זכור, ובהמאמר של זכור נכלל ממילא השמור, שישמור עצמו לכל יחלל קדושת השבת, ודברות אחרונות כתיב שמור, שזה שמירה שלא יעשה דברים

הגוף ונשמה, וזהו מה שכ' ואומר לך בדמיון חי ואומר לך בדמיון חי, חיות בכפליים, חיות של הגוף, וחיות של הנשמה, חי חי יודוך.

עו"ל כי מילה הוא מלוא המועלת על היחיד, והוא ההתקשרות מלד היחיד, ופסח הוא מלד הכלל, וכמו שאיתא בגמ'. שק"פ נידון כק"ז מפני שזה בכנופיא, וק"פ הוא ההתקשרות מלד הכלל, מלד הכלליות של כנסת ישראל.

(ה) במצרים היו בני שקועים צמ"ט שערי טומאה, כי מצרים היא ערות הארץ, ומלמד אשר טמאו גופם של בני ישראל, הי' שם גם ענין של זנות השכל, החטא של עבודה זרה, ונגד שתי טומאות האלו ניתן להם שתי מלות האלו, דם פסח ודם מילה. ענין קרבן פסח הוא התרחקות מעבודה זרה, וכמו שמביא רש"י (שמות יב' ו') דברי חז"ל משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו לכם לאן של מלוא, שק"פ הוא התקשרות להקצ"ה והתרחקות מעבודה זרה, וכן מלינו שכל מקום שהי' ציטור עבודה זרה בכלל ישראל הי' עשיית הקרבן פסח צאופן יולא מן הכלל, כדי' אלל יאשיבו (מלכים ב' כג' כא'), וילו המלך את כל העם, לאמר עשו פסח לה' אלוקיכם וגו' כי לא נעשה כפסח הזה מימי השופטים וכו', שאחר שציער יאשיבו המלך את כל הגילולים שהיו אלל כלל ישראל, אז עשה קרבן פסח שהוא התרחקות מעבודה זרה, ומיוחד קרבן פסח שיש בו התקרבות יתירה להשי"ת, והתרחקות מעבודה זרה.

ידועים דברי הרמב"ם (מורה נבוכים ח"ג פל"ב) כי ענין של כל הקרבנות להרחיק לב האדם מעבודה זרה, והקשו עליו מאדו"ר שהקריב קרבן, ולא הי' שם ענין של עבודה זרה, ולכן

יבספרים מבואר שהוא השני בריתות שיש באדם, ברית הלשון וברית המעור, הלשון הוא כח הדיבור כח הנשמה, וברית המעור, הוא ברית עם הגוף.

המחללים קדושת השבת. כשאמר הקב"ה למשה שיקחו קרבן פסח לא אמר ה"משכו", ומשכו הוא השמור של המלוה של ויקחו להם איש שה לבית אבות, ומשרע"ה כשאמר המלוה לכלל ישראל אמר להם, משכו ידיכם מע"ז, זהו ענין השמור, ואז קחו לכם לאן של מלוה, יכולים הם להתקרב להש"ת ע"י הקרבן פסח.

וההתקרבות של קרבן פסח יש לה מעלה מיוחדת, שההתקרבות באה בדרך דילוג, וכמוש"כ רש"י שפסח הוא לי דילוג, שכלל ישראל היו אז שקועים במ"ע שערי עומאה, וע"י קרבן פסח זכו להיות יושבים ואוכלים אחכא דמלכא, וכן מלות מילה הוא התקרבות בדרך דילוג, שמנשא את האדם באופן פלא, וכמו שאמרו חז"ל

ששון זו מילה, שעלי' אמר דוד שש אנכי על אמרתיך כמוציא שלל רב, שמילה הוא שלל רב שבה אל האדם צבת אחת, כי מלות מילה הוא מתנה גדולה משמים שמנצי' את הגוף ישראל לדביקות בהש"ת, וכמו שמפרש הרה"ק ר' מרדכי יוסף מאיזבילא ז"ל, מה שאמרו חז"ל דבר ליה לאלף דור זו מילה, שהי' נורך לאלף דורות של עבודה צדדי שיזכו בני' למלות מילה, וכל אדם ישראל נכנס בצרית הזה בדרך דילוג. ולכן ניתנו אז לכלל ישראל צ' מלות האלו שהם מגזיחים את האדם דרך דילוג, ומשכו בני' מעומאה מזרים, הקרבן פסח ריחק אותם מעבודה זרה, ומילה מתאחה, וכמו שידועים דברי הרמז"ם שמלות מילה הוא למעט את התאחה של הגוף.

דם פסח ודם מילה *

בפסח נולד יצחק, הפעם הראשון שזכר ענין סעודה בחורה הוא במילת יצחק, ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק, ובתום' שם פירשו דקאי על מילה, הי"ג מל, וידוע מספרים כי דבר הזכר בפעם הראשון בחורה סימן ששם הוא העיקר, מזה רואים אנו כי סעודה שייך בעיקר לצרית מילה, ואף שהצרית מילה הוא ההתחלת החיים של התינוק, ויודעים אנו כי סעודה עושין לגומרה של חורה, רואים אנו מזה כי הצרית מילה הוא הגמר צבת, כי צעת שבה התינוק בצרית עם הקב"ה, באים אליו כל הכוחות שלו, ורק שצריך במשך ימי חייו להוציא הכוחות האלו מן הכח אל הפועל, אבל צבת כבר

נגמר צעת הצרית מילה, ולכן המנהג ישראל הוא לקרות את השם צעת המילה, כי השם מורה על המהות של הילד, וצעת שצאים לו כל הכוחות אז נותנים לו השם.

רואים אנו כי יש שני מל"ע אשר על ציעולם חייב כרת, מלות מילה ומלות קרבן פסח, וברמז"ם צפירוש המשניות לאצות כותב כי אף שאין אנו יודעים מתן שכרן של מלות, אבל מהעונש יכולין לדעת את השכר, שאף שלפי שכל האנושי הי' סביר לומר כי אם על ציעולה צא לו עונש גדול, אין לו כ"כ שכר על קיומה, אבל הרמז"ם מפרש כי מהעונש יכולין לדעת השכר,

נאמר אצל ברית מילה בחוהמ"פ תשל"ח, אצל הילד דוד איזבי שיחי' בן הר"ר יצחק חיי'ו בן גיסו הרב ארי' ליב איזבי שליט"א.